

Sygn. akt **III C 489/17**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2017 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi, III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Aleksandra Smółkiewicz

Protokolant: st. sekr. sąd. Marta Bińkowska

po rozpoznaniu 27 października 2017 roku w Ł.

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.**

przeciwko **A. T.**

o zapłatę

na skutek zarzutów pozwanej od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym

1. uchyla nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany 31 stycznia 2017 roku przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, III Wydział Cywilny, w sprawie o sygnaturze akt III Nc 51/17 w całości;
2. umarza postępowanie w zakresie kwoty 900 zł (dziewięćset złotych);
3. zasądza od A. T. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. 3 179 zł (trzy tysiące sto siedemdziesiąt dziewięć złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 18 lutego 2016 roku do dnia zapłaty;
4. oddala powództwo w pozostałej części;
5. zasądza od powódki na rzecz pozwanej 2 740 zł (dwa tysiące siedemset czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt **III C 489/17**

UZASADNIENIE

W pozwie z 12 kwietnia 2016 roku, złożonym do Sądu Rejonowego w Bielsku Białej, (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B., reprezentowana przez adwokata, wniosła o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i orzeczenie nim, że pozwana A. W. winna zapłacić powodowi kwotę 14 933,74 zł, z ustawowymi odsetkami od 18 lutego 2016 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych, w tym kosztami zastępstwa procesowego, a w razie wniesienia zarzutów - o utrzymanie w mocy wydanego nakazu zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego dalszych kosztów postępowania. W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że pozwana zobowiązała się, 21 sierpnia 2012 roku, przez podpisanie weksła, do zapłaty 17 lutego 2016 roku kwoty 15 693,74 zł. Pozwana zapłaciła 700 zł, a następnie zaprzestała spłaty. Powód wskazał, że widniejąca jako remitent na wekslu spółka (...) Sp. z o.o. w okresie od września 2014 roku do marca 2015 roku przeszła restrukturyzację, polegającą na podziale przez wydzielenie do (...) Sp. z o.o.,

a następnie połączeniu (...) Sp. z o.o. z (...) S.A. Następnie doszło do połączenia (...) Sp. z o.o. z (...) S.A. i ta ostatnia spółka jest obecnym następcą prawnym (...) Sp. z o.o. (pozew – k. 2, pełnomocnictwo – k. 9).

Postanowieniem z 28 kwietnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Bielsku-B., Wydział I Cywilny stwierdził swą niewłaściwość miejscową i przekazał sprawę wg właściwości do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej, II Wydział Cywilny Odwoławczy oddalił zażalenie powoda od postanowienia Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej (postanowienie – k. 10, postanowienie SO w Bielsku Białej – k. 23).

31 stycznia 2017 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, III Wydział Cywilny wydał nakaz zapłaty zgodnie z żądaniem pozwu (nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym – k. 43).

Odpis nakazu został doręczony pozwanej 10 lutego 2017 roku (potwierdzenie odbioru – k. 44).

23 lutego 2017 roku A. T. wniosła zarzuty od w/w nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości i wniosła o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości jako bezzasadnego oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Pozwana podniosła następujące zarzuty: nieważności stosunku podstawowego, stanowiącego podstawę wierzytelności wekslowej, braku legitymacji czynnej procesowej powoda, braku istnienia wierzytelności wekslowej, braku wykazania wysokości odsetek naliczanych przez powoda, wypełnienia weksla na kwotę nieodpowiadającą rzeczywistemu zadłużeniu pozwanej, zamieszczenia w umowie klauzul niedozwolonych, braku wymagalności roszczenia. Pozwana wskazała, że otrzymała pożyczkę jedynie w kwocie 3 974 zł i wpłaciła na rzecz powódki 4 333zł. Powód nie udowodnił, co składa się na sumę wekslową. Jednocześnie pozwana złożyła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych (zarzuty od nakazu zapłaty – k. 45-69).

Postanowieniem z 6 czerwca 2017 roku Sąd zwolnił pozwaną od kosztów sądowych w całości (postanowienie – k. 93).

W odpowiedzi na zarzuty powód wniósł o utrzymanie w mocy nakazu zapłaty w części tj. co do kwoty 14 093,74 zł i cofnął pozew ze zrzeczeniem się roszczenia co do kwoty 900 zł. W uzasadnieniu powód wskazał, że w umowie pożyczki pozwana zobowiązała się do zapłaty na rzecz powoda 13 248 zł. Z tej kwoty została potrącona na rzecz powoda opłata przygotowawcza, koszty ubezpieczenia. Kwota faktycznie wypłaconej pozwanej pożyczki wynosiła 3 974 zł, a całkowity koszt pożyczki wyniósł 9 274 zł. Po spłaceniu 36 rat pożyczki powód wypłacił na rzecz powódki kolejną kwotę – 3 179 zł (9 936 zł – koszty udzielenia pożyczki – 6 757 zł). Łącznie powód wypłacił na rzecz pozwanej 7 153 zł. Powód wskazał również, że na skutek przekształceń podmiotowych spółki na rzecz której został wystawiony weksel i umowy cesji, powodowi przysługuje legitymacja czynna. Powód wskazał, że pozwana nie wywiązywała się z terminów płatności rat pożyczki i umowa została wypowiedziana, a kwota pożyczki postawiona w stan wymagalności. Weksel został wypełniony prawidłowo, zgodnie z deklaracją wekslową, po uprzednim wezwaniu pozwanej do zapłaty zaległych rat powódki (pismo powoda – k. 95).

Pozwana wniosła o przeniesienie sporu na płaszczyznę stosunku podstawowego i wskazała, że powód winien przedłożyć dokumenty potwierdzające koszty ubezpieczenia pożyczki i zaprzeczyła wszelkim twierdzeniom powoda. Pozwana wskazała, że otrzymała pożyczkę w wysokości 3 974 zł, a musiała ponieść koszty ubezpieczenia w wysokości 5 076 zł, co przy kwocie pożyczki 3 974 zł jest kwotą rażąco wygórowaną, a nadto opłaciła wynagrodzenie w wysokości 3 868 zł i opłatę przygotowawczą 330 zł. Pozwana wskazała, że rzekome koszty ubezpieczenia pożyczki powiększają zysk powoda, a umowa pomiędzy pożyczkodawcą a ubezpieczycielem ma charakter pozorny, zmierzający do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych czy szerzej przepisów antylichwiarskich, dla których ustawodawca zdecydował się na uchwalenie ustawy o kredycie konsumenckim. Podniosła również że praktyka powoda w zakresie obciążania kosztami ubezpieczenia pozwanej jest niezgodna z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.) (pismo procesowe pozwanej – k. 159-177).

Na rozprawie 27 października 2017 roku nikt się nie stawił (protokół rozprawy – k. 40).

Stan faktyczny niniejszej sprawy przedstawia się następująco:

Pozwana A. W. (obecnie A. T.) zobowiązała się, 21 sierpnia 2012 roku, przez podpisanie weksła in blanco do zapłaty 17 lutego 2016 roku kwoty, wskazanej następnie na wekslu w wysokości 15 693 zł. Weksel ten stanowił zabezpieczenie spłaty pożyczki udzielonej pozwanej przez (...) Sp. z o.o. 21 sierpnia 2012 roku. Umowa ta przewidywała, że całkowita kwota do zapłaty z tytułu pożyczki pierwotnej stanowi 13 248 zł, z czego pozwana otrzymała od powoda faktycznie 3 974 zł, resztę stanowiły opłaty, wynagrodzenie, koszty ubezpieczenia, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania równa była 124,54 %. Po 36 miesiącach, z tytułu kolejnej wypłaty na rzecz pozwanej, całkowita kwota do zapłaty wynosiła 9 936 zł, z czego powódka otrzymała 3 września 2015 roku 3 179 zł, resztę stanowiły opłaty, wynagrodzenie, koszty ubezpieczenia, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania równa była 61,85 %. Następnie faktyczna kwota do zapłaty z tytułu kolejnej wypłaty uległa obniżeniu do 8 344 zł.

(weksel – k. 4; kserokopia deklaracji wekslowej – k. 81; kserokopia umowy pożyczki – k. 77-80, k. 102, potwierdzenie wypłaty na rzecz pozwanej 3 974 zł – k. 112, potwierdzenie wypłaty na rzecz powódki przelewem 3 179 zł – k. 83 i potwierdzenie co tej samej kwoty – k. 113, obniżenie kosztów pożyczki z kolejnej wypłaty – k. 110)

18 stycznia 2016 roku powód wypowiedział pozwanej opisaną powyżej umowę pożyczki i wezwał go do wykupu weksła. Powód określił wyliczenie dłużnej kwoty na 15 693 zł, na którą to kwotę składały się, zgodnie z postanowieniami umowy: kwota niespłaconej pożyczki w wysokości 11 004 zł oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy pożyczki (kserokopia wypowiedzenia umowy – k. 5).

Po wezwaniu do zapłaty pozwana zapłaciła kwotę 700 zł, a następnie łącznie jeszcze 900 zł (okoliczność uznana za przyznaną, dowody wpłat – k. 84,85, 86,87,88,89)

Widniejąca jako remitent na wekslu spółka (...) Sp. z o.o. w okresie od września 2014 roku do marca 2015 roku przeszła restrukturyzację, polegającą na podziale przez wydzielenie do (...) Sp. z o.o., a następnie połączeniu (...) Sp. z o.o. z (...) S.A.. (...) Sp. z o.o. wstąpiła w prawa (...) Sp. z o.o. wynikające z wystawionego przez pozwaną weksła, na podstawie umowy cesji wierzytelności wekslowej z 18 grudnia 2014 roku i wydania dokumentu weksła powodowej spółce. Następnie doszło do połączenia (...) Sp. z o.o. z (...) S.A. i ta ostatnia spółka jest obecnym następcą prawnym (...) Sp. z o.o. (odpis z KRS – k. ; umowa cesji wierzytelności wekslowej – k. 6).

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w części.

W ocenie Sądu powód wykazał swoją legitymację czynną do żądania zapłaty z tytułu weksła in blanco wystawionego przez pozwaną przez przedłożenie umowy przelewu wierzytelności i dokumentów potwierdzających przekształcenie spółek. Sporna była kwota do jakiej powód mógł wypełnić weksel ze względu na zarzuty podniesione przez pozwaną dotyczące umowy pożyczki, na zabezpieczenie której weksel został wystawiony.

Rozważania zacząć należy od zdefiniowania charakteru weksła. Najważniejszą jego cechą jest abstrakcyjność. Polega ona na oderwaniu weksła od stosunku podstawowego, co oznacza, że brak, nieważność lub wadliwość stosunku kauzalnego nie ma wpływu na ważność zobowiązania wekslowego. (A. Szpunar Komentarz do prawa wekslowego Wyd. Prawn. 1994 k. 15; T. Borkowski Prawo wekslowe w praktyce k. 15). Przejawem abstrakcyjności weksła jest zatem niedopuszczalność badania istnienia, ważności i wadliwości stosunku podstawowego (art. 17 prawa wekslowego), przy czym niedopuszczalność ta nie zależy od woli pozwanego. Zatem zgłoszenie przez niego zarzutów w warunkach nieprzewidzianych przez normę prawną nie pozwala na ich rozpoznanie. Abstrakcyjność ma zatem charakter obiektywny. Rozróżnić jednak należy dwie sytuacje, kiedy przepisy prawa wekslowego przewidują możliwość badania stosunku podstawowego. W przypadku weksła zupełnego w chwili wystawienia podnoszenie zarzutów ze stosunku podstawowego dopuszczalne jest wyjątkowo wówczas, gdy weksel nadal znajduje się w rękach remitenta jako pierwszego wierzyciela, bądź gdy nabywca działał świadomie na niekorzyść dłużnika. (A. Szpunar Komentarz do prawa wekslowego k. 16 i k. 46; T. Borkowski Prawo wekslowe w praktyce k. 27). Druga sytuacja dotyczy weksła in blanco, wystawionego w celu zabezpieczenia zobowiązania ze stosunku podstawowego. Osłabienie jego

abstrakcyjnego charakteru wyraża się w możliwości analizowania stanów faktycznych wynikających ze stosunku podstawowego, w szczególności tego czy odpowiedzialność dłużnika w ramach stosunku wekslowego odpowiada rozmiarowi jego odpowiedzialności ze stosunku podstawowego. Możliwość wysuwania przez wystawcę zarzutów ze stosunku podstawowego w takiej sytuacji wynika z art. 10 prawa wekslowego, stanowiącego o uzupełnieniu weksla niezgodnie z deklaracją wekslową. W niniejszej sprawie należy podkreślić, że w sprawie weksel został wystawiony w celu zabezpieczenia zobowiązania ze stosunku podstawowego. Dlatego dłużnik może mu przeciwstawić także zarzuty subiektywne, a zatem wynikające ze stosunku podstawowego łączącego z wierzycielem wobec czego abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego ulega pewnemu osłabieniu. Stanowisko to podziela orzecznictwo. W wyroku z dnia 18 listopada 1970 r. I PR 407/70 Sąd Najwyższy stwierdził, że „weksel gwarancyjny nie jest wekslem abstrakcyjnym, lecz wekslem gwarantującym wykonanie zobowiązania, więc „kauzalnym”.

Badając ten stosunek, Sąd doszedł do przekonania, że w umowie pożyczki z zawarty został szereg postanowień niedozwolonych.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 kpc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Za rażące naruszenie interesów konsumentów należy uznać sytuację, w której w rażący sposób została naruszona równowaga interesów stron poprzez wykorzystanie przez jedną ze stron swojej przewagi przy układaniu wzorca umowy, przy czym „rażące” oznacza znaczne odchylenie przyjętego uregulowania od zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Sprzeczność z dobrymi obyczajami oznacza zaś wykroczenie przeciw uznanym w społeczeństwie zasadom moralnym lub przyjętej w obrocie uczciwości, a więc próbę obrony praw strony układającej wzorzec na koszt konsumenta, bez dostatecznego brania pod uwagę jego interesów i bez przyznania mu z tego tytułu wyrównania (wyrok SA w Warszawie z dnia 30 listopada 2015 r., VI ACa 1609/14, LEX nr 2004474). Sformułowanie „interesy” konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako niekorzystne ukształtowanie jego sytuacji ekonomicznej. Należy tu uwzględnić także takie aspekty, jak niewygodę organizacyjną, stratę czasu, czy nierzetelne traktowanie (wyrok SA w Warszawie z dnia 3 lutego 2016 r., VI ACa 12/15, LEX nr 2026414). Ocena rzetelności określonego postanowienia wzorca umownego może być dokonana za pomocą tzw. testu przyzwoitości, polegającego na zbadaniu, czy postanowienie wzorca jest sprzeczne z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów oraz jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone; jeżeli bez tego postanowienia znalazłby się on - na podstawie ogólnych przepisów - w lepszej sytuacji, należy uznać je za nieuczciwe (wyrok SN z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, LEX nr 1927753).

Należy podkreślić, że kontrola klauzuli umownej może być dokonana zarówno *in concreto*, w związku z konkretnym sporem, jak i *in abstracto*, w trybie art. 479⁴² – 479⁴⁵ kpc przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W ocenie Sądu postanowienia umowy pożyczki w niniejszej sprawie, przewidujące w szczególności łączne koszty pożyczki w wysokości: 9 274 zł (przy pierwszej wypłaconej kwocie pożyczki 3 974 zł) i 5 165 zł (przy drugiej wypłacie w kwocie 3 179 zł) są abuzywne w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc i jako takie nie wiążą stron.

Nazwa „opłata przygotowawcza” wskazuje, że jest to koszt związany z przygotowaniem umowy i rozpatrzeniem wniosku konsumenta. Należy uznać, że w zasadzie pełni ona funkcję prowizji, a więc jest *de facto* wynagrodzeniem przedsiębiorcy, a nie jedynie rekompensatą kosztów jakie poniósł. Umowy przewidujące opłatę przygotowawczą przeważnie nie przewidują prowizji, a sposób pobierania opłaty przygotowawczej jest taki sam jak w przypadku prowizji jest płatna jednorazowo a jej wysokość jest zazwyczaj proporcjonalna do wysokości pożyczki. W zakresie kosztów ubezpieczenia dotyczących udzielonej przez powoda pozwanemu pożyczki, należy zauważyć, że stosowne postanowienia umowy mogą przewidywać opłatę z tytułu ubezpieczenia, powinna ona jednak odpowiadać kosztom

ponoszonym przez pożyczkodawcę w związku z ubezpieczeniem. Powód nie wykazał w toku postępowania jakie koszty rzeczywiście poniósł w związku z ubezpieczeniem umowy pożyczki. Rację ma zatem pozwana, że zapisy dotyczące konieczności poniesienia przez pozwaną kosztów ubezpieczenia są abuzywne i jednocześnie zmierzają do obejścia przepisów o maksymalnej wysokości odsetek jakie można pobierać w przypadku kredytu konsumenckiego.

Zgodnie z art. 5 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim rzeczywista roczna stopa oprocentowania to całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym. Wzór obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania zawarty jest w załączniku nr 4 do u.k.k. W uproszczeniu, zawarte w przepisach równanie matematyczne pozwala na ukazanie proporcji całkowitego kosztu kredytu do jego całkowitej kwoty (w równaniu tym posłużono się terminami „kwota wypłaty” i „kwoty spłaty lub wnoszonych opłat”). (...) pozwala na sprowadzenie wszystkich kosztów kredytu do wspólnego mianownika - procentowe ujęcie kosztów ponoszonych przez konsumenta w stosunku do wypłaconej kwoty kredytu – w ujęciu rocznym. W przedmiotowej umowie konsekwencją przyjęcia nieproporcjonalnie wysokich kosztów udzielenia pożyczki jest (...) w wysokości 124 %, i przy następnej kwocie pożyczki – 61 %, co również świadczy o abuzywności postanowień generujących tak wysoki poziom tego wskaźnika.

Sposób ustalenia opisanych powyżej kosztów jest w ocenie Sądu oderwany od wydatków ponoszonych przez powoda przy zawarciu umowy na rzecz konkretnej osoby, a jej poziom – skrajnie wygórowany, czym rażąco narusza interes konsumenta. W rażący sposób została naruszona równowaga interesów stron poprzez wykorzystanie przez powoda swojej przewagi przy układaniu treści umowy, do której zawarcia pozwany zapewne został na zaproponowanych przez powoda warunkach zmuszony, jej postanowienia nie były indywidualnie uzgodnione z pozwanym. Postanowienia te pozostają również sprzeczne z dobrymi obyczajami panującymi w obrocie, poprzez nieproporcjonalnie określone koszty udzielenia pożyczki wobec kwoty samej pożyczki. Powód nie wziął zatem pod uwagę interesów pozwanego jako konsumenta. Ponadto, wysokość kosztów udzielenia pożyczki nie została w żaden sposób wyjaśniona w umowie, nie wynika z niej, w jaki sposób zostały one obliczone przez powoda, a w ocenie Sądu pozostają one wygórowane i nieadekwatne do kwoty samej pożyczki.

Powyższe oznacza, że reguły obliczania kosztów udzielenia pożyczki, w szczególności opłaty kosztów ubezpieczenia oraz opłaty przygotowawczej, nie wywołały skutku względem pozwanego. Sankcją przy kontroli dokonanej w konkretnej sprawie jest częściowa bezskuteczność polegająca na tym, że postanowienie umowne uznane za niedozwolone staje się bezskuteczne z mocy prawa i z mocą wsteczną. Pozwany nie jest zatem zobowiązany do zapłaty kosztów udzielenia pożyczki, wiąże go jedynie postanowienia dotyczące kosztów samej udzielonej w rzeczywistości pożyczki oraz odsetek za korzystanie z kapitału.

W zakresie pierwszej z wypłaconych kwot 3 974 zł, pozwana spłaciła ją w całości wraz z odsetkami, i otrzymała w 2015 roku kolejną kwotę - 3 179 zł.

Tę okoliczność pozwana pominęła w zarzutach od nakazu zapłaty i nie wykazała, że spłaciła tę kwotę na rzecz powoda, tym samym istniały podstawy do wypowiedzenia umowy pożyczki i żądania zapłaty tej kwoty od pozwanej i wypełnienia weksla na tę kwotę.

W związku z powyższym Sąd uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym (art. 496 K.p.c.) i orzekł, o żądaniu pozwu w ten sposób, że pozwana winna zapłacić na rzecz powoda 3 179 zł wraz z odsetkami od 18 lutego 2016 roku (dzień następny po dacie określonej w wekslu).

Z uwagi na to, iż powód cofnął pozew w zakresie kwoty 900 zł, zaliczonej przez powoda na odsetki wraz ze zrzeczeniem się roszczenia, postępowanie w tej części należało umorzyć (art. 355 § 1 K.p.c. w zw. z art. 203 § 1 i 4 K.p.c.).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. i zasądził na rzecz pozwanej, która wygrała spór w ok. 80 % kwotę 2 740 zł.